

90 éve született Tallós Pál

Egy tragikusan rövid életű erdész polihisztor

„Polihisztor” – görög szó, jelentése „sokat ismerő”. Eredetileg olyan tudósokra használták, akik több különböző tudományterületen is maradandót alkottak, de tágabb értelemben a széles körű tudással rendelkező embereket is így nevezik.

Tallós Pál (1931–1968).

Nevezhető-e a szó eredeti, pozitív értelmében polihisztornak, aki több különböző szakmai diszciplínát is magas szinten művelt? Akire a botanikusok, az entomológusok és az erdészkutatók is nagy tisztelettel, sajátjukként emlékeznek. Aki mindezek mellett festőművész édesapjától és iparművész édesanyjától kiváló rajztehetséget örökölt. Aki maga is szívesen énekelt, rajongott a komolyzenéért – különösen Kodály Zoltán műveiért –, a magyar népdalért és néptáncért, aki koncertek, hangversenyek rendszeres látogatója volt. Feleségét, Bányász Teréz zene tanárát is a zene szeretete révén ismerte meg 1965 augusztusában, Sopronban. 1966 júniusában házasodtak össze, de sajnos Ágnes kislányuknak már csak nagyon rövidke idő juthatott édesapja szeretetéből.

Tallós Pál 1931. március 26-án született Pozsonyban, azaz szinte napra pontosan születésének 90. évfordulóján kerül az *Erdészeti Lapok* olvasói elé ez a kissé talán rendhagyó megemlékezés. A történelemben, de egy-egy ember életrajzában is legfeljebb gondolat kísérleteket lehet folytatni a „Mi

lett volna, ha...?” jellegű kérdések feltevésével. Néha azonban nagyon nehéz ellenállni a kísértésnek...

Mi lett volna, ha máshogy alakul Tallós Pál sorsa? Akár még személyesen is fogadhatná a születésnapra köszöntéseket. Mert bár a 90 év ritka szép kor, kortársai közül azért néhányan megélték. Vagy mondjuk, idén emlékeznénk meg halálának 10. évfordulójáról... Sajnos ezek csak üres elmélkedések, Tallós Pál ugyanis 53 évvel ezelőtt, 1968. január 25-én, egy perforált vakbélgyulladás szövődményeinek következtében Szombathelyen elhunyt. Orvosai mindent megtettek érte, de nem sikerült az életét megmenteni. Január 29-én az Erdészeti Tudományos Intézet Sárvári Állomásának épületében ravatalozták fel, ahonnan az Arborétumon keresztül kísérték utolsó útjára, a közeli péntekfalui temetőbe. A 37. születésnapját sem érhetette meg... Ahogy barátja, évfolyamtársa, egyben pályatársa, dr. Csapody István írta: „*meteor volt ő a magyar természettudományok boltozatán*”.

Mit alkothatott volna egy ragyogó tehetségű, elhivatott, sokoldalú kutató, aki már az 1960-as években is széles látókörű, ökológiai/természetvédelmi szemlélettel művelte az erdészettudományt? Mégpedig annak nem is egy, hanem két jelentős szakterületét, a botanikát és az entomológiát.

Rovargyűjtő úton a Liptói Tátrában (1964). Tallós Pál mellett Mészáros Zoltán (1936–2017) rovarász professzor, a Magyar Rovartani Társaság későbbi elnöke (1993–1999 és 2005–2008) (Fotó: Agócsy Pál)

Két olyan diszciplínát, aminek átfedő területei tulajdonképpen az ökológia egyik jelenleg is kiemelt jelentőségű, ma is gyorsan fejlődő területét, a növények és állatok közötti interakciókat jelentik. Gondoljunk csak a beporzás-biológiára, vagy éppen a növények rovarok elleni védekezésére. Ha már gondolat kísérleteket folytatunk, nem nehéz elképzelnünk, hogy ezen a területen nemzetközileg is jelentős eredményeket érhetett volna el. Itt ugyanis az „entomo-botanikai” tudás felettébb erős alapokat jelenthet.

Jelen sorok írói személyesen nem, csupán fényképek és elbeszélések alapján ismerhettük meg Tallós Pált. Ezek alapján azonban mégis meglehetősen egyértelmű és meglepően részletgazdag kép tárul elénk róla. Ezen pedig egy közvetlen, barátságos, szeretetre méltó fiatalember látszik, akivel valószínűleg jó barátok is lehettünk volna (a gondolat kísérletbe belefér egy kis időutazás is, ami révén átléphetjük a 30–34 év körüli öltönyt).

A gondolat kísérletektől azonban kanyarodjunk vissza a tényekhez. A biológia iránti érdeklődése Sopronba, az Erdőmérnöki Főiskola felé vezette, ahová 1949-ben iratkozott be. Itt is folytatta a már gimnazista korában megkezdett természettudományos megfigyeléseit.

Emléktáblájának avatása Zircen, 1982 (Fotó: Tallós Pál családja)

Gyórfi János, az erdővédelem nagy-hírű professzora irányításával madártani megfigyeléseket végzett, de már aktívan botanizált is. Diplomamunkájában Kaszópusztza környékének erdeivel foglalkozott, amivel elnyerte a diplomatervek jutalmazására szánt fődíjak egyikét.

Az egyetemi diploma megszerzése után, 1954-től 1957-ig a Magasbakonyi Állami Erdőgazdaság Pápai és Ugodi Erdészeténél dolgozott. Tudományos érdeklődése azonban hamar felülkerekedett, így 1957 késő őszen az Erdészeti Tudományos Intézethez került Budakeszire, majd az 1960-as évek közepén áthelyezték Sárvárra.

Szakmai érdeklődése és munkássága itt is – mint ahogyan már egyetemi tanulmányai során is – kétirányú volt, egyaránt magas szinten művelte a botanika és a zoológia, elsősorban rovar-tan tudományát. Botanikai tevékenységének színvonalát többek között az is érzékelteti, hogy társszerzőként együtt publikált a magyar botanika számos klasszikusával.

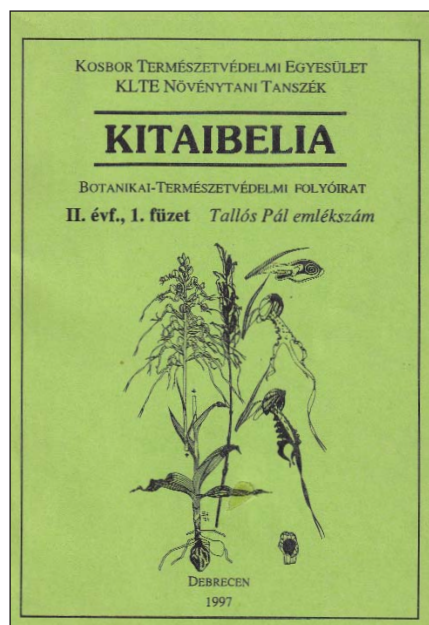
Többek között összehasonlító tanulmányokat végzett a növénycönológia és az erdőtípológia egységeinek viszonyáról, részt vett az erdők növényfajai-ból összeállított ökokoportok kidolgozásában, társszerző volt a fenyesek erdőtípusait feldolgozó munkában, szakemberek százait tanította növényismeretre.

Nem kevésbé kiváló azonban rovar-tani, illetve erdővédelmi munkássága sem. Kapcsolatot tartott és számos te-repi gyűjtőúton vett részt különböző

rovarcsoportok kutatóival, elsősorban lepkészekkel.

Leghosszabb távra kiható szakmai érdeme talán az Erdészeti Fénycsapda Hálózat kiépítésében játszott meghatározó szerepe. Igazából csak most tudjuk, hogy 60 évvel ezelőtt, a fénycsapdahálózat létrehozásával milyen tudományos aranybányát nyitott meg. Napjainkra már több százra tehető azoknak a szakmai/tudományos publikációknak a száma, amelyek részben, vagy egészében ennek a hálózatnak köszönhetik megszületésüket.

A fénycsapdahálózat mellett 1962-ben a *Prognózis készítése erdészeti*

A *Kitabelia* folyóirat emlékszámaának borítója, 1997

kártevőkre című téma szakmai vezetője lett egészen haláláig. 1967-ben, az opponensek egyértelmű elismerésével sikeresen túljutott az *Egyes erdészeti kártevők prognózis készítésének kérdései* címmel megírt kandidátusi értékezésének munkahe-lyi vitáján. Aligha kérdéses, hogy a kandidátusi védés is sikeresen zajlott volna le, ha a sors nem szól közbe. Összesen 34 tudományos munkája jelent meg. Neve nemcsak hazánkban, de külföldön is ismert.

Tallós Pál emlékét családja – özvegye, gyermeke, öt unokája (Mónika, Flóra, Péter, Tamás, Zsófia) és három dédunokája (Nóra, Huba, Ábel) –, barátai és tisztelői is ápolják.

Munkájának maradandó eredményei mellett egy, az Országos Erdészeti Egyesület által 1982-ben, Zircen felavatott emléktábla és a Bakonyerdő Zrt. Pápai Erdészetének területén, a kupi erdőben kialakított tanösvény is őrzi emlékét. Ebben az erdőben 2012 óta rendszeresen megrendezik a *Tallós Pál Természetismereti Versenyt*. A Debreceni Egyetem (korábban KLTE) Növénytan Tanszéke által gondozott *Kitabelia* című botanikai folyóirat 2. évfolyamának első füzet (1997) *Tallós Pál emlékszámként* jelent meg. Ez a kiadvány egyébként listázza Tallós Pál szakmai/tudományos közleményeit is.

1997-ben egy tudományra új orchidea-fajt, a Tallós-nőszőfüvet (*Epipactis tallosii*) nevezték el róla. A faj védett, természetvédelmi értéke 10 ezer Ft. Jelen lapszám B2-es oldalán képet és további információkat találunk róla. Az *Apamea syriaca tallosii* nevű, szintén védett bagolylepke (Tallós-dudvabagoly) neve is neki állít emléket.

Dr. Szodfridt István, későbbi soproni professzor – aki dr. Csapody Istvánhoz hasonlóan szintén egyetemi évfolyamtárs, jó barát és pályatárs volt – így búcsúzott tőle: „Tiszta ember volt, tudós, annak minden alázatával és szorgalmával. Talán a természet vilá-gához is a szép kötötte, ez tartotta hatalmában.”

Mi mást lehetne összegzésként mondani (mindenkitől elnézést kérve a bizalmas hangnemért): *Pali! Tragikusan korai haláloz végtelenül nagy veszteség. Nagy szükség lett volna tudásodra, emberségedre, életműved kiteljesedésére, még akkor is, ha az így, „törötten” is óriási érték.*

Dr. Hírka Anikó, dr. Csóka György
SOE ERTI Erdővédelmi Osztály